

บทที่ 4

ปากคลองตลาด

ประเทศไทยในสมัยยังเป็นอาณาจักรสยาม ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงประเทศในหลายด้าน ๆ ทั้งนี้เพื่อให้มีความทันสมัยทัดเทียมตามแบบอย่างของชาวตะวันตก และที่สำคัญเพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้น

ในเขตพระนคร สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปมาก มีการขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม มีการขุดลอกคลองและตัดถนนสายใหม่ ๆ ขึ้นอีกหลายสาย อีกทั้งมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรทำให้เกิดชุมชนใหม่ ๆ รวมทั้งมีตลาดสดเกิดขึ้นใหม่อีกหลายแห่ง แต่ก็ยังคงเป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ทันกับการเพิ่มของจำนวนประชากร โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อัตราการเพิ่มของประชากร เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ตลาดสดในแหล่งชุมชนดั้งเดิมมีความแออัดจนมากยิ่งขึ้นเพราะ ขนาดของตลาดเดิมนั้นไม่เพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวทางการค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ โดยเฉพาะแหล่งตลาดสดที่ริมกำแพงวัดโพธิ์ (ท่าเตียน) และท่าโรงไม้ มีพ่อค้า แม่ค้า ขายผักสด ผลไม้ ดอกไม้ ต่าง ๆ กันอยู่เป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งมีการสร้างที่พักเพิ่มขึ้นในบริเวณดังกล่าวด้วย เป็นเหตุให้บริเวณพระอารามหลวงที่เก่าแก่ เป็นที่เคารพสักการะของคนไทยทั้งมวล ไม้จวงและไม้สะเดกในการที่ประชาชนจะเข้าไปสักการะบูชา อีกทั้งสถานที่นี้ยังเป็นสถานที่ที่ชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมอยู่กันเป็นประจำ แต่เมื่อมีแต่ความสกปรก รก รุงรัง ไม่เป็นระเบียบ จึงเป็นการทำลายทัศนียภาพและความศักดิ์สิทธิ์ของสถานที่ลงไป ครั้นทางการจะไล่ที่ ไม่ให้มีการมาขาย แม่ค้าพ่อค้าก็จะเดือดร้อน เพราะไม่มีสถานที่รองรับไว้

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น จึงลงมติจัดตั้งองค์การตลาดขึ้นที่ปากคลองตลาด เมื่อ พ.ศ. 2496 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีตลาดสาธารณะ ที่ถูกสุขลักษณะและ

ทันสมัย ตลอดจนจัดตั้งและส่งเสริมการผลิตโภคภัณฑ์ ให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน และจัดรถขนส่งไปสู่ตลาดให้เป็นไปโดยสะดวก จากนั้นจึงย้ายพ่อค้าแม่ค้า ที่ค้าขายกันอยู่ที่ริมกำแพงวัดโพธิ์และท่าโรงใหม่ มาขาย ณ องค์การตลาดแห่งนี้ อีกทั้งยังย้ายคลองผักสด กรมภูธรเทศ (ตลาดเก่า) มารวมอยู่ด้วยเพราะทำเลที่ตั้งเหมาะสม การคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ

เมื่อเริ่มก่อตั้งองค์การตลาดอยู่ในสังกัดของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย แต่เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์ มิได้มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารด้านนี้ อีกทั้งเป็นระยะเริ่มต้นของการดำเนินงานกิจการขององค์การตลาดจึงยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร จึงได้โอนกิจการให้กับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2501 เพราะเห็นว่า กรมการค้าภายในมีหน้าที่เกี่ยวกับการค้าโดยตรงอยู่แล้ว อาจช่วยทำให้กิจการขององค์การตลาด ดำเนินไปด้วยดี

24 มกราคม 2505 องค์การตลาดได้ย้ายกลับมาสังกัดกระทรวงมหาดไทยอีกครั้ง และกิจการก็ดำเนินไปด้วยดีตลอดมา จากนั้นจึงได้มีตลาดของเอกชนเกิดขึ้นอีก 2 ตลาดในบริเวณใกล้เคียงกัน นั่นคือ ตลาดยอดพิมาน และตลาดส่งเสริมเกษตรไทย ทรายจันปัจจุบัน

ก่อนที่จะมีบริเวณที่เรียกกันว่า ย่านปากคลองตลาดเกิดขึ้นนั้น ได้มีตลาดอยู่ตลาดหนึ่งคือตลาดท่าเตียน โดยทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลเช่นเดียวกับการตั้งบ้านเรือนของคนโบราณ คือเพื่อสะดวกในการคมนาคมขนส่งสินค้าทางน้ำ ซึ่งรวดเร็วและประหยัด อีกทั้งในสมัยก่อนยังไม่มีถนนมากมายเหมือนเช่นในปัจจุบัน และโดยที่ทางการเห็นว่า บริเวณนี้มีทำเลที่เหมาะสมที่ตั้งตลาดรับสินค้าจากสวนทางฝั่งธนบุรี คือจากคลองบางหลวงและคลองบางกอกน้อย ตลอดจนจนอาหารทะเลและสินค้าจากต่างเมืองได้ เพราะอยู่ริมแม่น้ำมีท่าจอดเรืออยู่กลางใจเมืองเขตชุมชน และไม่มีเจ้าของ ฉะนั้นทางการจึงให้ริ้อบ้านเรือน ร้านค้าที่ยังเหลือจากไฟไหม้ และย้ายตลาดสนาม (ตลาดท้ายวัง) ซึ่งเป็นตลาดบก มาตั้งรวมไว้ริมแม่น้ำ ณ บริเวณที่โล่งเตียน เรียกว่า ตลาดท่าเตียน นับเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญทั้งอาหาร ผัก ผลไม้ และสินค้านานาชนิด มีเรือจอดชิดติดกันเป็นแพออกไปเกือบครึ่งแม่น้ำ เรียกกันแต่เดิมว่า ตลาดท้องน้ำ เมื่อกันตั้งแต่รุ่งสางจนถึงเพล มีเรือสินค้าจากตัวเมืองไกล ๆ มาส่งสินค้านำขายและซื้อสินค้ากลับไปอยู่ตลอดเวลา ต่อมาภายหลังจึงเกิดอาคารถาวรขึ้นทั่วไปในบริเวณนี้

หลังจากที่เกิดไฟไหม้บริเวณหลังวัดพระเชตุพน ในสมัยรัชการที่ 4 (พ.ศ. 2400) ทาง การต้องการทำเลที่ตั้งของตลาดให้อยู่ในบริเวณที่ริมแม่น้ำ เพื่อรับสินค้าหลักประเภทผัก และผลไม้ ซึ่งมาจากสวนฝั่งธนบุรี เนื่องจากเป็นสินค้าหลักของตลาดปากคลองตลาดตั้งแต่เริ่มก่อตั้งตลาดมา 30 กว่าปี (แต่ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย เริ่มกิจการมาประมาณ 10 ปี) สินค้าหลักก็คือผัก ผลไม้ และดอกไม้ จะขนส่งมาจากสวนแถวฝั่งธนบุรีเป็นหลัก การขนส่งจะใช้บริการท่าเรือด้านหลังตลาด เท่านั้น อันทำให้สะดวกต่อการขนส่งมาก ส่วนด้านถนนจักรเพชรนั้น จะใช้เฉพาะการขนส่ง สำหรับผู้บริโภคเท่านั้น แต่ปัจจุบันสภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย สินค้า ผักและผลไม้ ไม่ได้มาจากบริเวณสวนฝั่งธนบุรี เป็นส่วนใหญ่อีกแล้ว แต่มาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งประเทศซึ่งต้องอาศัยการขนส่งทางบก (80%) มีแต่ดอกไม้เท่านั้นที่ยังใช้การขนส่งทางเรืออยู่ (20%) โดยมาจากย่านบางบำหรุ ดลิ่งชัน ภาษีเจริญ นครปฐม หนองแขม ฯลฯ

ลักษณะทางกายภาพ

ประกอบด้วยธุรกิจ 2 กลุ่ม คั่นกลางด้วยถนนจักรเพชร ตอนเหนือเป็นกลุ่มตลาดส่งเสริมเกษตรไทย ซึ่งเป็นของบริษัท ส่งเสริมเกษตรไทย จำกัด ซึ่งมีทิศเหนือจรดบริเวณบ้านหม้อ ด้านทิศตะวันออกติดถนนบ้านหม้อ ด้านทิศตะวันตกติดถนนอัษฎางค์ และทิศใต้ติดกับถนนจักรเพชร ส่วนกลุ่มทางใต้ประกอบด้วยตลาด 3 แห่ง คือ

ตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ) สังกัดองค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย ทิศเหนือจรดถนนจักรเพชร ทิศตะวันตกจรดซอยประตูน้ำ ทิศตะวันออกจรดซอยท่ากลาง ทิศใต้จรดแม่น้ำเจ้าพระยา

ตลาดยอดพิมาน เป็นตลาดของเอกชน ทิศเหนือจรดถนนจักรเพชร ทิศตะวันออกจรดซอยท่าโรงยา ทิศตะวันตกจรดซอยท่ากลาง และทิศใต้จรดแม่น้ำเจ้าพระยา

ตลาดสะพานพุทธ หรือตลาดเอ็มไพร์ เป็นตลาดของเอกชน ทิศเหนือจรดถนนจักรเพชร ทิศตะวันออกจรดซอยสะพานพุทธฯ ทิศตะวันตกจรดซอยท่าโรงยา และทิศใต้จรดแม่น้ำเจ้าพระยา

ตลาดทั้งสี่แห่ง จะมีสำนักงานที่ดูแลเฉพาะตลาดแต่ละแห่งแยกจากกัน แต่เมื่อนับรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกันแล้วจะเป็นตลาดที่เป็นศูนย์กลางขนาดใหญ่ของการค้าประเภท ผักสด ผลไม้ ดอกไม้ และมีการค้าที่เอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน ขรรวมชาติของการค้าและการบริการคล้ายคลึงกัน คือส่วนใหญ่จะขายแบบแผงทั้งในตลาด และบริเวณนอกตลาด เป็นกลุ่มตลาดที่มีปริมาณของแผงขายของมากที่สุดในเมืองฯ แห่งหนึ่ง

กลุ่มตลาดย่านปากคลองตลาด

กลุ่มตลาดย่านปากคลองตลาดประกอบไปด้วย

1. ตลาดยอดพิมาน
2. ตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)
3. ตลาดส่งเสริมการเกษตรและตลาดส่งเสริมเกษตรไทย
4. ตลาดสะพานพุทธ หรือตลาดเอ็มไพร์

1. ตลาดยอดพิมาน

เป็นตลาดของเอกชนตั้งอยู่ในเขตพระนครระหว่างถนนจักรเพชรและแม่น้ำเจ้าพระยา โดยด้านหน้าเป็นถนนจักรเพชร ด้านซ้ายติดซอยท่าโรงยา ด้านขวาติดซอยท่ากลาง และด้านหลังติดทำสินค้าจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ทำการค้า แยกเป็นพื้นที่ภายในตลาด โดยกำหนดเอาบริเวณตัวอาคารตลาดตรงกลางและตึกแถวที่หันหน้าเข้าหาตัวอาคารตลาด และพื้นที่ภายนอกตลาด โดยกำหนดเอาบริเวณตึกแถวที่ล้อมตัวอาคารอยู่ และหันหน้าออกด้านนอก

สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่ ได้แก่ สินค้าจำพวกผักสด ผลไม้ และดอกไม้ โดยตลาดจะเก็บค่าเช่าแผงอย่างเดียว ในส่วนของการขนส่งสินค้ามีหัวหน้ากรรมกร 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีกรรมกรในสังกัดประมาณ 20-30 คน และกรรมกรอิสระที่เข้ามาเงินผักในตลาดนี้เป็นประจำ ประมาณ 100-200 คน

2. ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย

ตั้งอยู่ในเขตพระนคร เป็นตลาดของเอกชนที่มีถนนล้อมรอบทุกด้าน โดยหันหน้าสู่ถนนจักรเพชร ด้านซ้ายติดถนนบ้านหม้อ ด้านขวาติดถนนอัษฎางค์ และด้านหลังติดซอย อยู่ตรงข้ามกับตลาดยอดพิมาน ตลาดปากคลองตลาด และตลาดสะพานพุทธ (ตลาดเอ็มไพร์) โดยมีถนนจักรเพชรกั้น มีพื้นที่ทำการค้า ทั้งภายในและภายนอกตลาด

สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็น ดอกไม้ ผักสด และผลไม้ โดยตลาดจะเก็บค่าเช่าแผงอย่างเดียว ส่วนการขนส่งสินค้าจะมีผู้ควบคุมหัวหน้ากรรมกรอิสระที่เข้ามาเงินผักในตลาดนี้เป็นประจำ ประมาณ 200-300 คน ซึ่งผู้เช่าแผงจะจ้างคนเหล่านี้หรือกรรมกรอิสระทั่วไปก็ได้

3. ตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)

เป็นตลาดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การตลาด พ.ศ. 2496 สังกัดองค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า ตลาดกลางผักและผลไม้ขององค์การตลาด ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ทิศเหนือ จรด ถนนจักรเพชร ทิศตะวันตก จรด ซอยประตูน้ำ ทิศตะวันออก จรด ซอยท่ากลาง และทิศใต้ จรด แม่น้ำเจ้าพระยา

สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่ ได้แก่ ผักสด และผลไม้ โดยตลาดจะเก็บค่าเช่าแผง และบริการขนส่งสินค้าเข้าแผงด้วย ซึ่งผู้เช่าแผงต้องจ้างกรรมกรขององค์การตลาดเท่านั้น แต่หากเป็นการขนส่งไปที่รถบรรทุกของผู้ซื้อ จะจ้างกรรมกรอิสระทั่วไปได้

4. ตลาดสะพานพุทธ หรือตลาดเอ็มไพร์

เป็นตลาดของเอกชน ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ทิศเหนือ จรด ถนนจักรเพชร ทิศตะวันตก จรด ซอยท่าโรงยา ทิศตะวันออก จรด ซอยสะพานพุทธ และทิศใต้ จรด แม่น้ำเจ้าพระยา

สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่ ได้แก่ ผักสด และผลไม้ โดยตลาดจะเก็บค่าเช่าแผง อย่างเดียว ในการขนส่งสินค้า มีกรรมกรอิสระที่เข้ามาเงินผักในตลาดนี้เป็นประจำ ประมาณ 80-100 คน หรือผู้เช่าแผงจะจ้างกรรมกรอิสระทั่วไปได้

รถเข็นผัก

“รถเข็นผัก” พาหนะสำคัญในการทำธุรกิจการค้าย่านปากคลองตลาดนี้ ไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด แต่คาดว่าจะเริ่มมีขึ้นหลังจากที่ตลาดยอดพิมานได้จัดตั้งขึ้นแล้ว เนื่องจากบริเวณตรงข้ามกับตลาดปากคลองตลาดและตลาดยอดพิมาน หรือบริเวณตลาดตั้งเสริมเกษรไทย ในปัจจุบัน เดิมใช้เป็นตลาดประมูลลำไยในช่วงฤดูลำไย จึงอาจเป็นไปได้ว่ารถเข็นผักเกิดขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการเข็นแข่งลำไย ซึ่งมีน้ำหนักมาก เพื่อขนไปที่รถของผู้มาประมูลลำไยได้ นั่นเอง

ถนนเข็นผัก

ปากคลองตลาด ตลาดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งอยู่คู่กรุงรัตนโกสินทร์มากกว่า 40 ปี แหล่งอาหารที่ใช้เลี้ยงปากท้องคนกรุงเทพฯ และปริมณฑลรวมไปถึงภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศมายาวนาน เป็นแหล่งที่พืชผักจากต่างจังหวัด เช่น สุรินทร์ ศรีสะเกษ ฯลฯ ต้องเดินทางผ่านจังหวัดต่างๆ มาขายไกล เช่น ผ่านจังหวัดนครราชสีมา สระบุรี อุตุยา ฯลฯ แล้วจึงมาถึงปากคลองตลาด ในตอน

เช้า และก็เพื่อให้ผู้คนจากทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เช่น สระบุรี นครราชสีมา ฯลฯ มาจับจ่ายซื้อหาและขนกลับไปในวันเดียวกันนั่นเอง เช่นเดียวกับ กระเทียม ลำไย ลิ้นจี่ จากเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ฯลฯ ต้องเดินทางไกลผ่านนครสวรรค์ สิงห์บุรี อยุธยา ฯลฯ มาที่ปากคลองตลาด เพื่อให้ผู้คนจากสิงห์บุรี นครสวรรค์ ฯลฯ มาจับจ่ายซื้อหาและขนกลับไปในวันเดียวกับวันที่มาถึง และเป็นเช่นนี้เหมือนกันทุกภูมิภาค จึงเป็นเรื่องแปลกที่ไม่แปลก เพราะตลาดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมของพืชผักทุกชนิดจากทั่วประเทศ ที่ผู้คนจากทั่วสารทิศสามารถมาเลือกซื้อหาได้ทุกวันทุกเวลา และเมื่อเอ่ยถึงปากคลองตลาด ภาพของกะหล่ำปลี ผักกาดหอม ตะนํ้า แดงกวา หอมหัวใหญ่ เาะ ทุเรียน ลำไย ลิ้นจี่ กล้วยไม้ ใบเตย ฯลฯ ผัก ผลไม้ และดอกไม้หลากหลายชนิดหลากสี วางเป็นกอง ๆ ในตลาดบ้าง บนทางเท้าบ้าง ภาพเหล่านี้ย่อมปรากฏขึ้นในมโนภาพของผู้ที่เคยไปหรือเคยรู้จักปากคลองตลาด พร้อมๆกับภาพของ “คนเงินผัก” ที่กำลังเงินแข่งไม้ไผ่อัดแน่นไปด้วยผักสดวางอยู่บนรถเข็นสองล้อที่มีที่จับตอนปลายทั้งสองข้าง คนเงินที่มีตั้งแต่เด็กที่ไม่น่าจะเกินกว่าชั้นประถม ผู้หญิง ไปจนถึงชายอายุกว่า 60 ปี กำลังเงินมาอย่างเร่งรีบในลักษณะกึ่งเดินกึ่งวิ่ง โดยเฉี่ยวควัดเฉวียนไปมา เที้ยวแหวกไปตามช่องหลบรถราที่กำลังคราคร่าบนท้องถนน ฉิวเฉียดกับการถูกรถชน แต่ก็ไม่น่าแปลกที่ไม่เคยเห็นพวกเขาประสบกับเหตุการณ์นั้นเลย นี่คือนิสัยของปากคลองตลาด เสน่ห์ของเกาะรัตนโกสินทร์ อย่างหนึ่ง ที่แบกบ้านแขกเมืองมักมาเที่ยวชม มาดูวิถีชีวิตของคนที่นี่

“คนเงินผัก” ดูผิวเผินเหมือนเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย แต่ความจริงแล้วเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีมากพอที่ทำให้คนที่เคยทำงานก่อสร้างหรือขับแท็กซี่มาแล้วจำนวนหนึ่งจะมาทำอาชีพนี้และที่สำคัญเป็นอาชีพที่อิสระจนมีบางคนที่เป็นผักมาแล้วกว่า 40 ปี และปัจจุบันก็ยังไม้เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น และมีคนจำนวนหนึ่งที่คิดว่าจะเป็นผักตลอดไป นี่คือนิสัยชีวิตของ “คนเงินผักปากคลองตลาด”

กิจกรรมของคนเงินผักปากคลองตลาด จะเริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 01.00 น. เมื่อมีรถบรรทุกรุกผักและดอกไม้จากจังหวัดใกล้เคียงมาจอดส่งให้พ่อค้า แม่ค้า ผู้เช่าแผงในตลาด คนเงินผักที่ประจำอยู่ในแต่ละตลาดจะขนเข้าแผงจนหมดที่กะคัน แต่ยังไม่ทันที่จะขนเข้าแผงได้หมดก็มีพ่อค้า แม่ค้า มาหาซื้อผัก ผลไม้ และดอกไม้ เพื่อนำไปขายต่อในตอนรุ่งเช้า หากซื้อของไม่มากเจ้าของแผงก็จะให้ลูกจ้างในแผงเงินไปส่งให้ที่รถ ถ้าซื้อมากขึ้นมาหน่อยก็จ้างญาติๆกันมาช่วยขน และถ้าซื้อมากๆก็จ้างกรรมกรอิสระที่ผ่านไปมาแถวนั้นราคาค่าจ้างแล้วแต่จะตกลงกัน ขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนัก และระยะทาง รถบรรทุกรุกผักทั้งของผู้ซื้อและผู้ขายจะทยอยกันเข้า-ออกสลับกันไป

เรื่อย ๆ บางช่วงถ้ามาถึงในระยะเวลาใกล้เคียงกัน คนเข็นผักก็จะไม่ค่อยว่าง แต่ถ้าบางช่วงมีรถบรรทุกเข้ามาไม่มาก คนเข็นผักก็พอจะได้พักบ้างแต่ก็เป็นช่วงเวลาสั้น ๆ สลับกันไปอย่างนี้ และจะค่อย ๆ ซาลงไป จนกระทั่ง เวลาประมาณ 06.00 น. กิจกรรมทั้งหลายก็จะหยุดลงชั่วคราว แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการหยุดลงอย่างสิ้นเชิง ยังมีการเข็นผักไปตามถนนสายต่าง ๆ อยู่ประปราย บางคนที่ยังไม่ได้กลับบ้านเมื่อตอนเย็น หรือบางคนที่มาเมื่อตอน 3-4 หุ้ม ก็จะแยกย้ายกันกลับบ้าน ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเพิ่งมาถึง จนกระทั่งเวลาประมาณ 10.00 น. กิจกรรมการเข็นผักจะเริ่มคึกคักขึ้นเมื่อรถบรรทุกผักจากจังหวัดที่ไกลออกไปมาถึง และรถบรรทุกของพ่อค้า แม่ค้า ขาประจำมารับของที่ตั้งเอาไว้ แต่ไม่มากเท่าช่วงก่อนหน้านี้ และจะดำเนินไปจนกระทั่งหยุดลงเมื่อเวลาประมาณ 14.00 น. และอีกครั้งเมื่อเวลาประมาณ 16.00 น. เมื่อรถบรรทุกผักจากซานเมืองมาถึง รถบรรทุกของบรรดาพ่อค้า แม่ค้า และรถเข็นผักก็จะเริ่มพุกพาดัน และดำเนินไปจนกระทั่งหยุดลงเมื่อเวลาประมาณ 24.00 น. ถัดจากนั้นอีกประมาณ 1 ชั่วโมง กิจกรรมของวันใหม่ก็จะเริ่มขึ้นอีกครั้ง และเป็นอย่างนี้ทุกวันไม่เคยหยุดนิ่ง ยกเว้นเทศกาลที่มีวันหยุดยาวๆ รถบรรทุกผักก็จะน้อยลงหน่อย ในแต่ละช่วงจะมีรถบรรทุกผักเข้ามาบ้างน้อยบ้างสลับกันไปตลอด 24 ชั่วโมง

ระหว่างที่รถบรรทุกผักที่จะเข้ามาในเที่ยวต่อไป พวกเขาจะแยกย้ายกันไปพักผ่อน ตามอรัยาศัย บ้างก็กินข้าว บ้างก็จับกลุ่มกันดูโทรทัศน์ที่หัวหน้ากรรมกรจัดเตรียมไว้ให้หรือไม่ก็หาดูตามแผงสินค้า คนที่มีภรรยาชายของหรือรับจ้างคัดผัก คัดดอกไม้อยู่ในตลาดก็ไปช่วยภรรยา บ้างก็หาที่ร่วมๆ บนทางเท้า สวนสาธารณะ สวนหย่อมบริเวณสะพานพระพุทธยอดฟ้า, สะพานพระปกเกล้าฯ หรือที่ว่าง ๆ ในตลาด นั่งคุยกันบ้าง นอนบ้าง บนที่ ๆ พอจะนอนได้ หรือบนรถเข็นและแข่งไม้ไผ่ที่ว่าง ๆ เมื่อนอนลงไปโดยหันปลายเท้าไปทางด้านที่จับคอนปลายให้ศรีษะอยู่ในเชิงไม้ไผ่มีผ้าขาวม้าพันม้วนรองศรีษะต่างหมอน ก็พอที่จะหลับได้อย่างสบาย ไม่ว่าจะเป็กลางวันหรือกลางคืน หากปวดหนักหรือปวดเบา ก็ใช้บริการตุขาที่มีอยู่ในตลาด ซึ่งจะคิดค่าบริการในอัตราใกล้เคียงกันคือ เข้าห้องน้ำ 2 บาท อาบน้ำ 7 บาท กระจก 3 บาท และผ้าอนามัย 4 บาท

ตกเย็น คนที่ยังไม่ได้ส่วนแบ่งค่าเข็นผักประจำวัน ก็ต้องรอให้หัวหน้ากลุ่ม บวก ลบ คูณ หหาร ให้เรียบร้อยเสียก่อน ส่วนคนที่เข็นอิสระนั้นเมื่อเข็นผักเสร็จก็จะได้ค่าจ้างเลย คนที่เหนื่อยแล้วก็จะนำรถเข็นที่เขามาไปส่งคืน ก่อนจะแยกย้ายกันกลับที่พัก ที่ส่วนใหญ่เป็นห้องเช่าที่เช่ารวมกันอยู่กับเพื่อน ๆ โดยมีที่อยู่อาศัยในบริเวณต่าง ๆ กันไป เช่น บริเวณฝั่งธนบุรี, ปิ่นเกล้า, พรานนก, บางแค, บางขุนเทียน ฯลฯ และมีบางคนมีที่อยู่อาศัยไปถึงบริเวณซานเมือง เช่น พระประแดง, สมุทรปราการ, อ้อมน้อย, สมุทรสาคร, นครปฐม, นนทบุรี เป็นต้น หากอยู่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำ

เจ้าพระยาที่นั่งเรือข้ามฟากไม่นานก็ถึง บางคนมีที่พักเป็นแฟลตหรือห้องแถวในตลาด ที่เจ้าของแฟลตหรือหัวหน้ากลุ่มจัดไว้ให้ก็ประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไปได้ สำหรับคนที่อยากจะอาบน้ำ จะลงอาบที่ทำน้ำริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาหรือจะใช้บริการอาบน้ำของห้องน้ำในตลาดก็ได้ ส่วนเรื่องอาหารการกินก็มีร้านข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว อาหารตามสั่ง หลายเจ้าให้เลือก บางคนก็ชอบเครื่องต้มสุกกำลัง เหล้า เบียร์ หรือยาของจำพวกข้างกระต๊อบโรง หรือพระโศดกำแพงก็มีบริการที่ตลาดองค์การ ตรงซอยประตูน้ำ ซึ่งร้านนี้ได้ยินมาว่ามีรายการโทรทัศน์มาขอถ่ายทำไปออกรายการมาแล้ว เมื่ออิมหน้าดีแล้วใครจะไปเซ็นผิดต่อก็คือไปเพราะช่วงตอนเย็นๆพวกพ่อค้า แม่ค้า นานาชื่อของกันเยอะ บางคนก็เหนื่อยแล้วหรือไม่อยากทำแล้วแต่ไม่มีที่พักหรือมีแต่ยังไม่อยากกลับ ก็จะหาที่โล่งลมเย็นที่เดียวกับเมื่อตอนกลางวัน แต่ต้องเน้นที่โล่งๆมากหน่อยเพราะกลางคืนชุมชุม ที่โล่งๆลมพัดเรื่อยๆจะน้อยหน่อย รดเงินพร้อมแข่งไม้ไผ่ และถ้าได้กระดาษหนังสือพิมพ์มารองเงยเสียบหน่อยก็จะดี นั่งๆนอนๆพักผ่อนสัก 1-2 ชั่วโมง จะไปเซ็นผิดต่อหรือจะนอนจนถึงเช้าของวันต่อไปก็ไม่มีใครว่า

กระบวนการในการเงินผิด

กระบวนการในการเงินผิดแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1. การเงินผิดในตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)

มีองค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรตลาด ผู้เช่าแฟลต ผู้ซื้อ ผู้ขาย กรรมการขนส่ง หัวหน้ากรรมกร และกรรมกรอิสระ ซึ่งในกระบวนการเงินผิดนั้น องค์กรตลาดได้กำหนดระเบียบให้สินค้าทุกชนิดที่ผู้เช่าแฟลตได้ตกลงซื้อกับผู้ขาย หรือขายกับผู้ซื้อรายใดแล้ว จะนำเข้ามาขังแฟลตในตลาด หรือนำออกไปจากแฟลตในตลาด จะต้องทำการขนส่งโดยกรรมกรขนส่งขององค์กรตลาดเท่านั้น บุคคลภายนอกจะรับทำการขนส่งไม่ได้ แต่หากผู้เช่าแฟลตรายใดจะขนสินค้าออกจากแฟลตของตนไปส่งให้แก่ลูกค้าที่ไม่ใช่ผู้เช่าแฟลตขององค์กรตลาดด้วยตนเองก็ให้ทำได้ โดยให้เก็บค่าจ้างจากผู้เช่าแฟลต เจ้าของสินค้า หรือผู้ว่าจ้าง ตามอัตราที่กำหนด เป็นบัตร์หรือเหรียญค่าขนส่ง แทนการจ่ายด้วยเงิน แก่กรรมกรผู้ขนส่ง หากผู้ว่าจ้างเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้เช่าแฟลต จะจ่ายด้วยเงินสดก็ได้ และกรรมกรต้องนำส่งเจ้าหน้าที่ขององค์กรตลาด ทันทีที่ขนส่งเสร็จ ซึ่งกรรมกรจะได้รับค่าจ้างที่เอาไปใช้ส่วนตัวได้ในตอนเย็น ตามที่องค์กรตลาดจะเป็นผู้จ่ายเงินค่าจ้าง ส่วนที่เหลือจากการหักค่าจ้างไว้เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้กับกรรมกรตามระเบียบแล้ว ให้หัวหน้ากรรมกรไปแบ่งให้กรรมกรในสังกัดเฉลี่ยตามจำนวนกรรมกรที่มาทำงานในวันนั้น แต่ในทางปฏิบัติจะใช้กรรมกรขององค์กรตลาดเฉพาะการขนส่งสินค้าเข้าแฟลตเท่านั้น โดยหัวหน้ากรรมกร

จะคอยตรวจเช็คจำนวนและชนิดของสินค้าจากจุดต้นทาง เพื่อป้องกันการสับสน ส่วนการขนสินค้าจากแผงไปส่งให้ลูกค้านั้นจะใช้กรรมกรอิสระ โดยทั้งผู้ซื้อและผู้เช่าแผงจะเป็นผู้ตรวจเช็คจำนวนและชนิดของสินค้า ทั้งต้นทางและปลายทางเอง ราคาจ้างแล้วแต่จะตกลงกัน ขึ้นอยู่กับขนาดน้ำหนัก และระยะทาง ในการขนสินค้าเข้าแผงนั้น หากรถหรือเรือบรรทุกจอดในเขตของสายโดกลุ่มใดก็ให้กรรมกรและหัวหน้ากรรมกรของสายนั้นกลุ่มนั้นเป็นผู้ทำการขนส่ง

2. การเงินฝักในตลาดเอกชน

มีผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้เช่าแผง ผู้ซื้อ ผู้ขาย หัวหน้ากลุ่ม คนเงินฝักในกลุ่ม คนเงินฝักให้เฉพาะผู้เช่าแผงรายใดรายหนึ่ง และคนเงินฝักอิสระ กระบวนการในการเงินฝักจะเริ่มขึ้นเมื่อผู้เช่าแผงได้ตกลงซื้อฝักกับผู้ขายรายใดแล้วจะนำเข้ามายังแผงในตลาด หากรถหรือเรือบรรทุกจอดในเขตของสายโดกลุ่มใดก็ให้กรรมกรและหัวหน้ากรรมกรของสายนั้นกลุ่มนั้นเป็นผู้ทำการขนส่ง โดยหัวหน้ากรรมกรจะคอยตรวจเช็คจำนวนและชนิดของสินค้าจากจุดต้นทาง และ รับเงินค่าจ้างจากผู้เช่าแผงไปแบ่งให้กรรมกรในสังกัดเฉลี่ยตามจำนวนกรรมกรที่มาทำงานในวันนั้น หรือกรณีที่ผู้เช่าแผงได้ตกลงขายฝักให้กับผู้ซื้อรายใดแล้วจะนำออกจากแผงในตลาด ไปส่งที่รถบรรทุกของผู้ซื้อโดยผู้ซื้อเป็นผู้จ่ายค่าขนส่ง จะใช้กรรมกรอิสระ โดยทั้งผู้ซื้อและผู้เช่าแผงจะเป็นผู้ตรวจเช็คจำนวนและชนิดของสินค้า ทั้งต้นทางและปลายทางเอง ราคาจ้างแล้วแต่จะตกลงกัน ขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนัก และระยะทาง กรณีที่ผู้เช่าแผงเป็นผู้จ่ายค่าขนส่ง หากสินค้านั้นมีจำนวนไม่มากจะจ้างคนเงินฝักที่เป็นญาติหรือลูกจ้างของผู้เช่าแผงเป็นผู้ทำการขนส่ง หากสินค้านั้นมีจำนวนมากจะจ้างคนเงินฝักอิสระ โดยทั้งผู้ซื้อและผู้เช่าแผงจะเป็นผู้ตรวจเช็คจำนวนและชนิดของสินค้า ทั้งต้นทางและปลายทางเอง ราคาจ้างแล้วแต่จะตกลงกัน ขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนัก และระยะทาง

ลักษณะการทำงานของคนเงินฝัก

คนเงินฝักแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มกรรมกรขนส่งสินค้าขององค์การตลาด

ได้แก่ กรรมกรและหัวหน้ากรรมกร โดยหัวหน้ากรรมกรจะทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มในแต่ละสาย ทั้งกรรมกรและหัวหน้ากรรมกรต้องเป็นผู้ที่องค์การตลาดได้รับขึ้นทะเบียนและอนุมัติให้ทำการขนส่งสินค้าแล้ว แต่ไม่ได้เป็นลูกจ้างขององค์การตลาดแต่อย่างใด ซึ่งจะมีระเบียบมีเงินทุนสวัสดิการที่เป็นส่วนแบ่งจากค่าจ้างการขนสินค้า เพื่อการรักษาพยาบาล หากเจ็บป่วยใน

ระหว่างทำงาน การคลอดบุตร ให้กู้ยืมเพื่อใช้จ่ายส่วนตัวหรือครอบครัว การฉ้อโกงกิจสงเคราะห์ บำเหน็จ และระเบียบในระหว่างปฏิบัติงาน เวลาทำงาน 08.00-18.00 น. แบ่งการทำงานออกเป็น 3 สาย มีหัวหน้ากรรมกรจำนวน 14 คน โดยแต่ละสายจะมีหัวหน้ากรรมกรหลายคน แต่ละคนมีกรรมกรในสังกัดประมาณ 30-40 คน รับค่าจ้างจากการเฉลี่ยกัน ตามจำนวนกรรมกรที่มาทำงานในวันนั้น

2. กลุ่มกรรมกรที่รับขนสินค้าให้เฉพาะผู้เช่าแผงรายใดรายหนึ่ง

กลุ่มนี้จะรับจ้างขนสินค้าให้ผู้เช่าแผงรายใดรายหนึ่ง เท่านั้น ซึ่งได้แก่ญาติ และถูกจ้างของผู้เช่าแผง มีจำนวนและเวลาทำงานไม่แน่นอน รับค่าจ้างตามที่ทำงานโดยไม่ต้องแบ่งใคร กรรมกรบางส่วนของกลุ่มนี้ ผู้เช่าแผงจะจัดที่พักอาศัยในตลาดให้

3. กลุ่มกรรมกรของตลาดเอกชน

กลุ่มนี้จะทำงานเป็น 2 กะ คือ 08.00-18.00 น. และ 18.00-06.00 น. แบ่งการทำงานออกเป็นกลุ่มๆ จำนวนที่ได้จากการสัมภาษณ์ประมาณ 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหัวหน้าควบคุมดูแล มีจำนวนสมาชิกไม่แน่นอน ใครอยากมาวันไหนก็มา ใครอยากหยุดวันไหนก็หยุด รับค่าจ้างจากการเฉลี่ยกัน ตามจำนวนกรรมกรที่มาทำงานในวันนั้น กรรมกรบางส่วนของกลุ่มนี้ หัวหน้ากลุ่มจะจัดที่พักอาศัยในตลาดให้

4. กลุ่มกรรมกรอิสระ

มีจำนวนและเวลาทำงานไม่แน่นอน ไม่มีผู้ควบคุม ใครอยากมาวันไหนก็มา ใครอยากหยุดวันไหนก็หยุด ส่วนใหญ่เป็นคนที่ปากคลองตลาดมาเป็นเวลานาน จนรู้จักกับผู้เช่าแผงดีพอสมควร กลุ่มนี้บางส่วนจะกิน อยู่ หลับนอนในบริเวณปากคลองตลาด เก็บตลอด 24 ชั่วโมง กลุ่มนี้ยังรวมไปถึงคนเข็นผักที่โดยปกติจะอยู่ใน 3 กลุ่ม ข้างต้น ที่หมดกะ หรือหมดเวลาทำงานแล้ว แต่มาเข็นผักต่อ ตามที่มีผู้จ้าง รับค่าจ้างตามที่ทำงานโดยไม่ต้องแบ่งใคร

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกรรมกรกลุ่มต่างๆ

กลุ่มกรรมกร	ช่วงเวลาการทำงาน	การจัดองค์กร	การรับค่าจ้าง	สวัสดิการ
กรรมกรของ องค์การตลาด	08.00-18.00 น.	แบ่งเป็น 3 สาย หัวหน้ากรรมกร 14 คน	เฉลี่ยตามจำนวน กรรมกรที่มา ทำงานในวันนั้น	- ค่ารักษาพยาบาล - เงินให้กู้ยืม - ฌาปนกิจ สงเคราะห์
กรรมกรที่รับจ้าง ขนสินค้าให้ เฉพาะผู้เช่าแผง รายหนึ่งรายใด	ไม่แน่นอน	อยู่ในความดูแล ของผู้เช่าแผง	ตามที่ทำงานโดย ไม่ต้องแบ่งใคร	บางส่วน มีที่พัก ในตลาดให้
กรรมกรของ ตลาดเอกชน	08.00-18.00 น. 18.00-06.00 น.	มีผู้ควบคุมหัว หน้ากรรมกร	เฉลี่ยตามจำนวน กรรมกรที่มา ทำงานในวันนั้น	บางส่วน มีที่พัก ในตลาดให้
กรรมกรอิสระ	ไม่แน่นอน	-	ตามที่ทำงาน โดย ไม่ต้องแบ่งใคร	-

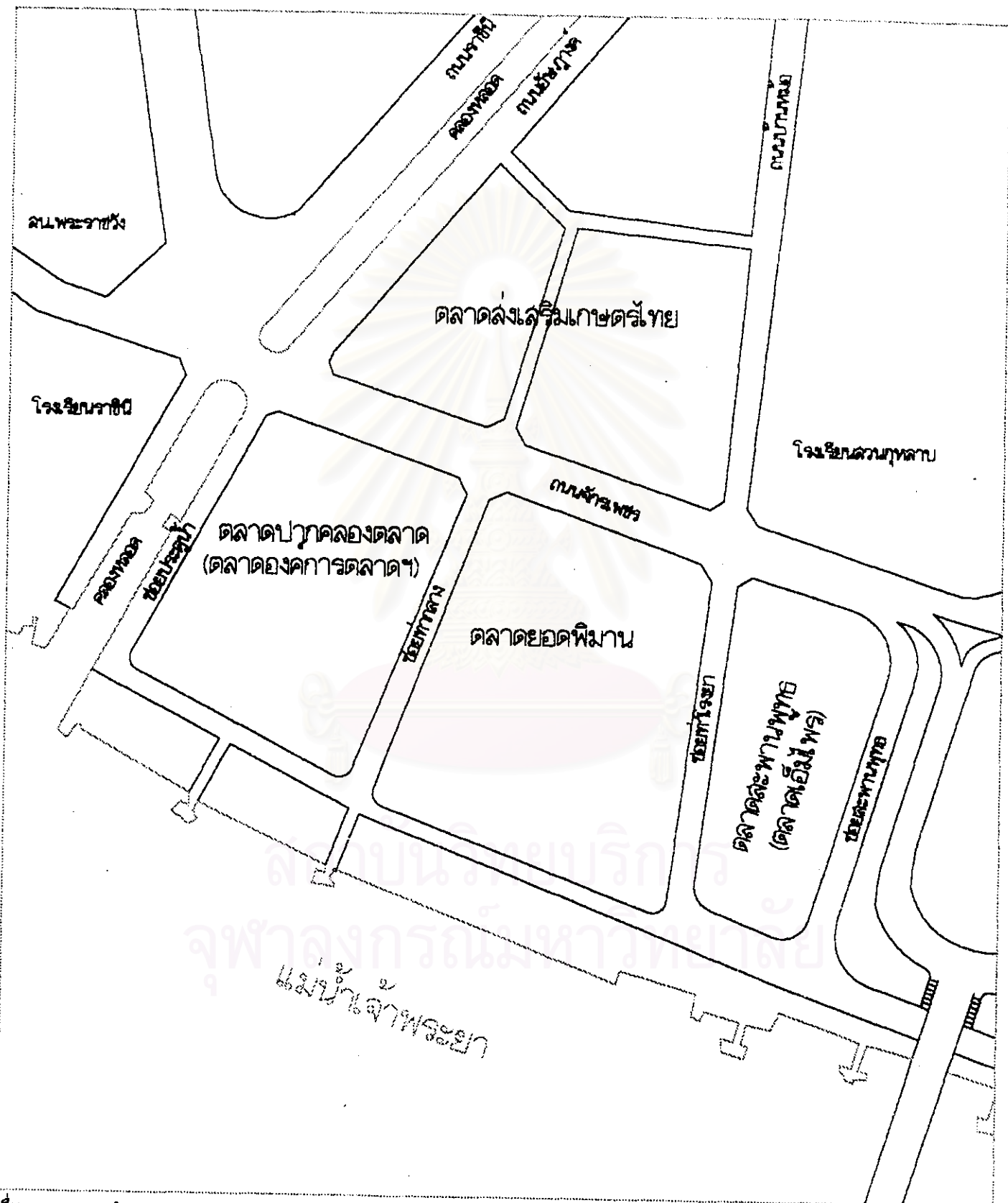
ที่มา : จากการสัมภาษณ์

รูปแบบการขนสินค้าของตลาดทั้ง 4 แห่ง

มีรูปแบบการขนสินค้า 8 รูปแบบ ดังนี้

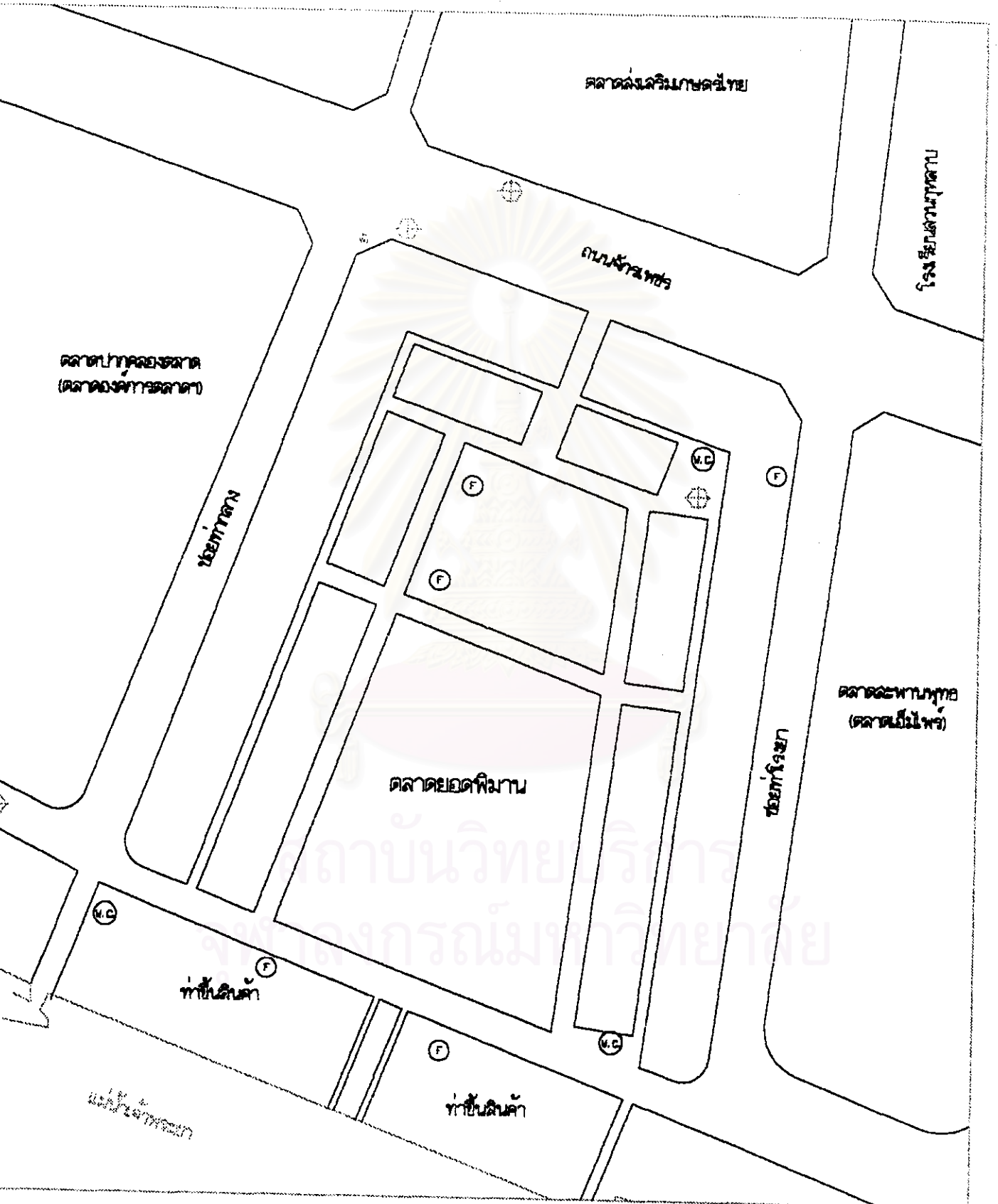
1. ขนจากเรือ ไปแผงขายสินค้าในตลาด
2. ขนจากแผงขายสินค้าในตลาด ไปเรือ
3. ขนจากเรือ ไปรถยนต์
4. ขนจากแผงขายสินค้าในตลาด ไปรถยนต์
5. ขนจากรถยนต์ ไปแผงขายสินค้าในตลาด
6. ขนจากแผงขายสินค้าในตลาด ไปแผงขายสินค้าในตลาด
7. ขนจากรถยนต์ ไปรถยนต์
8. ขนจากแผง ไปเรือ

แผนที่ 4.2 แสดงตำแหน่งตลาดปากคลองตลาด

ที่มา / จากการศึกษาจริง

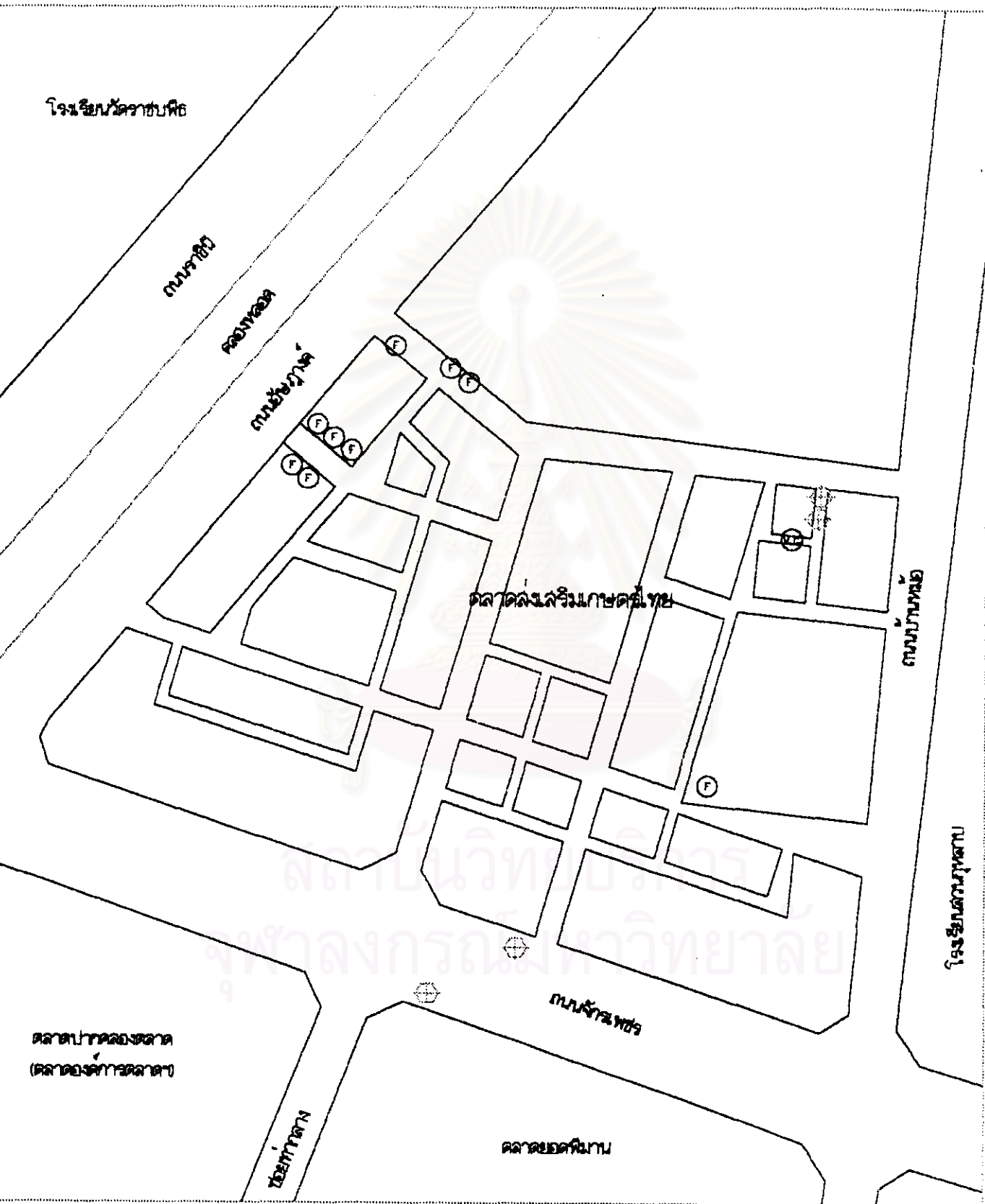
แผนที่ 4.3 แสดงที่ตั้งของ ที่ทิ้งขยะ ลูบ และที่ตั้งร้านอาหาร บริเวณตลาดยอดพิมาน

จากการสำรวจ

- ⊕ ที่ทิ้งขยะ
- ⊙ ลูบ
- ⓕ ที่ตั้งร้านอาหาร

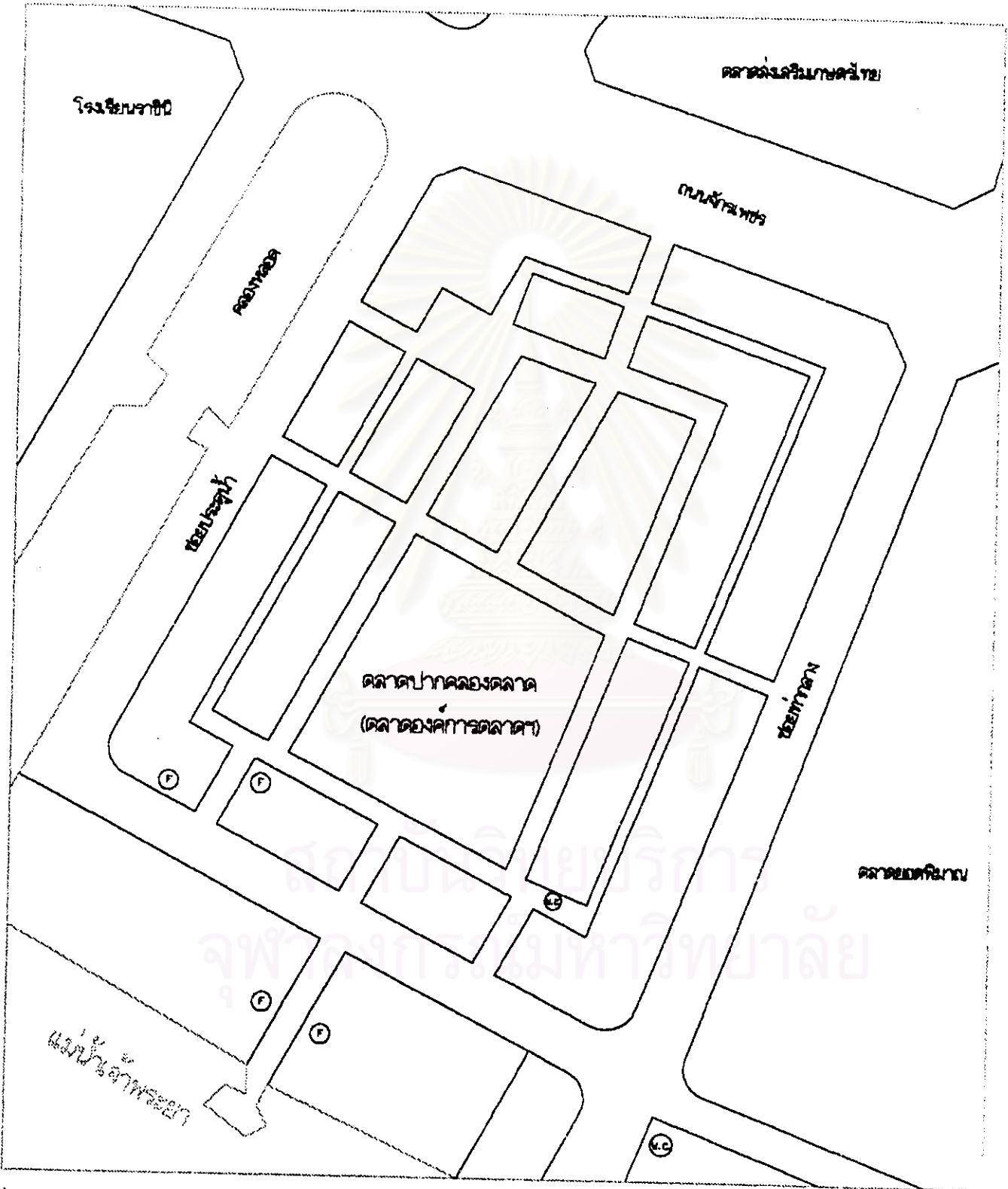
แผนที่ 4.4 แสดงที่ตั้งของ ที่จอดรถ ศูนย์ และที่ตั้งร้านขายอาหาร บริเวณตลาดคลองกระจิมเกษมศรีไทย

๑ / จากการสำรวจ

- ⊕ ที่จอดรถ
- ⊞ ศูนย์
- ⊞ ตั้งร้านขายอาหาร

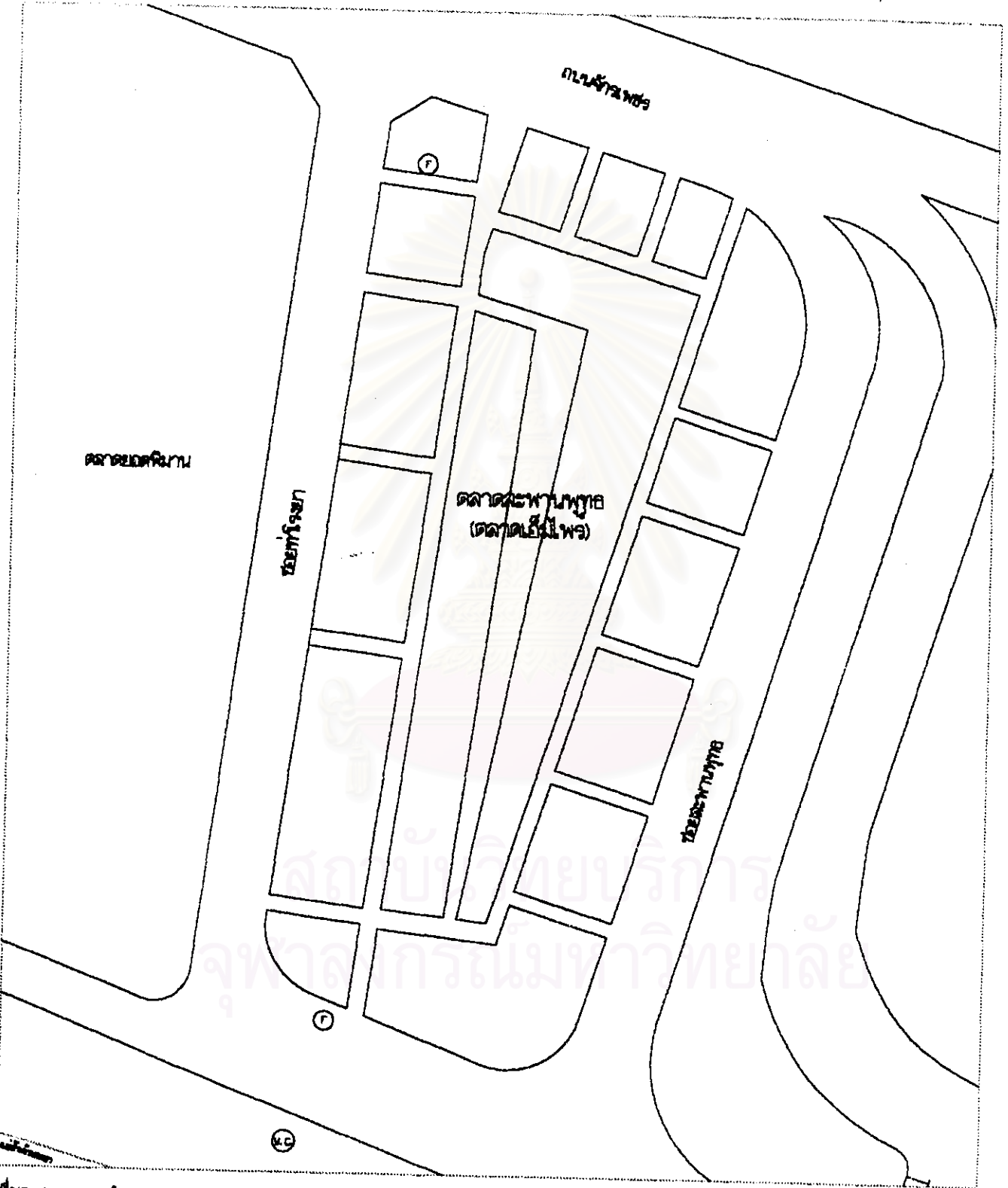
แผนที่ 4.5 แผนที่ผังเมืองที่จัดระเบียบ และที่ตั้งร้านขายอาหาร บริเวณตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)

ที่มา / จากกรมการขนส่ง

- ☼ ที่จอดรถ
- E ศาลา
- F ที่ตั้งร้านขายอาหาร

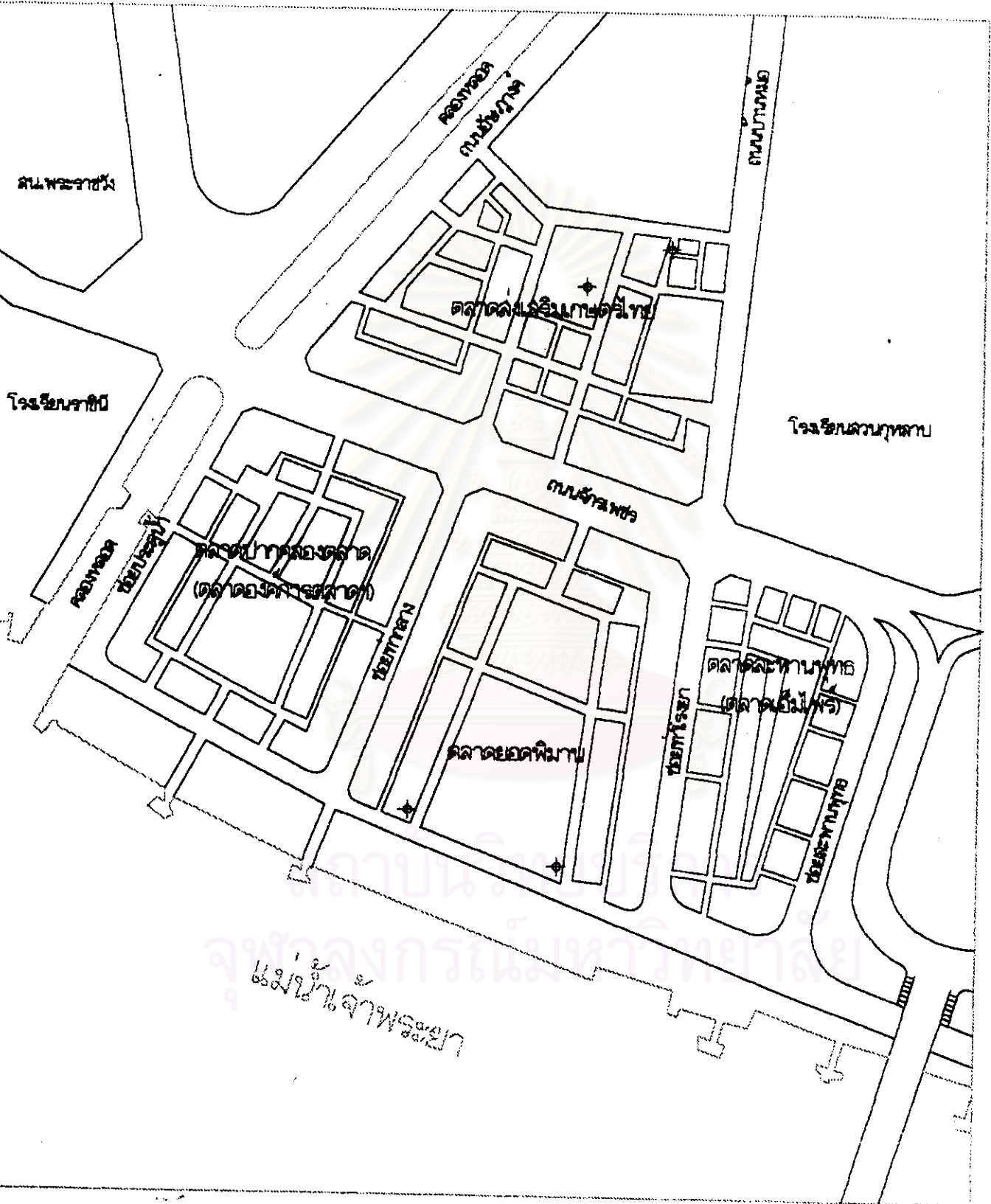
แผนที่ 4.6 แสดงที่ตั้งของอาคาร และที่ตั้งรถยนต์อาคาร บริเวณอาคารพาณิชย์ (ตลาดน้ำโพ)

ที่มา / จากภาพถ่าย

- ⊕ ที่ตั้งอาคาร
- ⊖ ลาน
- ⊙ ที่ตั้งรถยนต์อาคาร

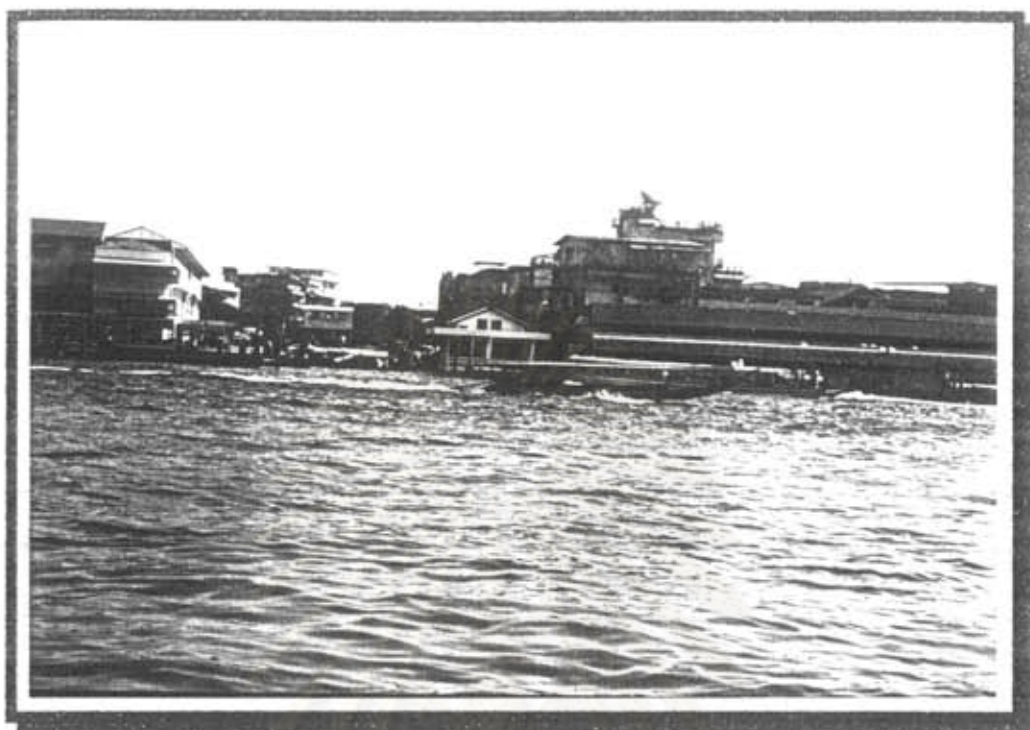
แผนที่ 4.7 แสดงที่ตั้งจุดให้บริการให้เข้ารถเข็น

ที่มา / จากการศึกษา

+ จุดบริการให้เข้ารถเข็น

ภาพที่ 4.1 ภาพทั่วไปของตลาดย่านปากคลองตลาดด้านแม่น้ำเจ้าพระยา

ภาพที่ 4.2 ภาพทั่วไปของตลาดส่งเสริมเกษตรกรไทยด้านถนนอัษฎางค์

ภาพที่ 4.3 สภาพทั่วไปหน้าสำนักงานองค์การตลาด

ภาพที่ 4.4 ภาพทั่วไปหน้าสำนักงานตลาดยอดทิมาน

ภาพที่ 4.5 สภาพทั่วไปหน้าสำนักงานตลาดส่งเสริมเกษตรไทย

ภาพที่ 4.6 กรรมกรเข็นผักหน้าสวน.พระราชวัง

ภาพที่ 4.7 กรรมกรเข็นผักหน้าสวน.พระราชวัง

ภาพที่ 4.8 กรรมกรเข็นผักบริเวณตลาดส่งเสริมเกษตรไทย

ภาพที่ 4.9 กรรมกรเข็นผักบริเวณถนนราชินี

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.11 สภาพทั่วไปบริเวณตลาดสะพานพุทธ (ตลาดเอ็มโพร์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.12 กรรมกรเข็นผักบริเวณถนนราชินี

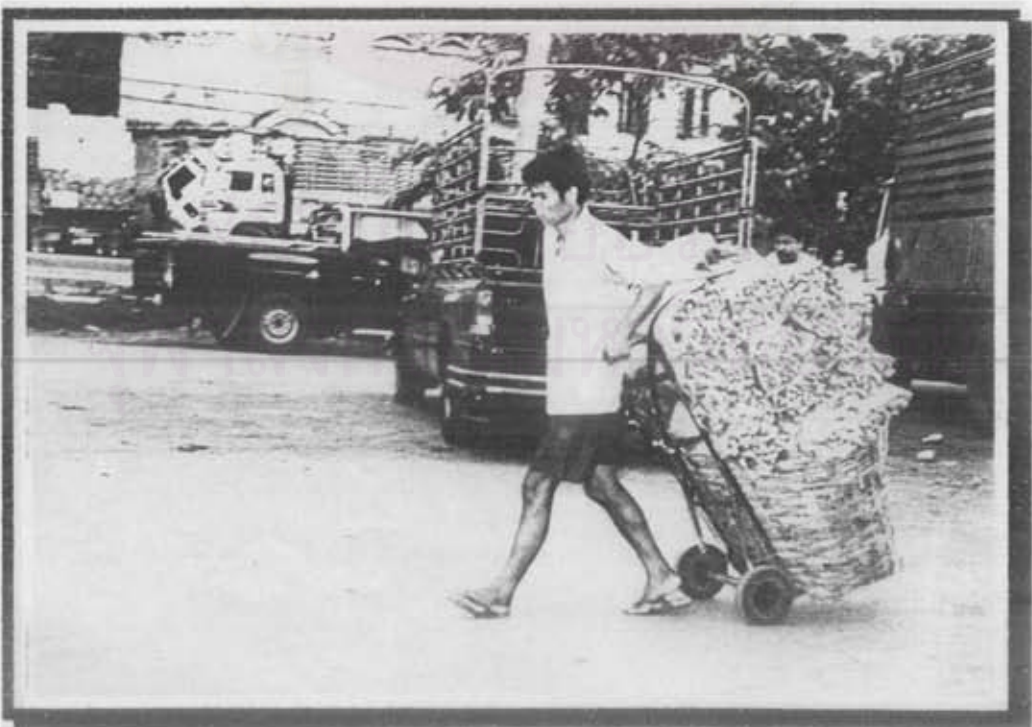
ภาพที่ 4.13 กรรมกรเข็นผักหน้าสน.พระราชวัง

ภาพที่ 4.14 การรวมกรเงินฝักหน้ากรมที่ดิน

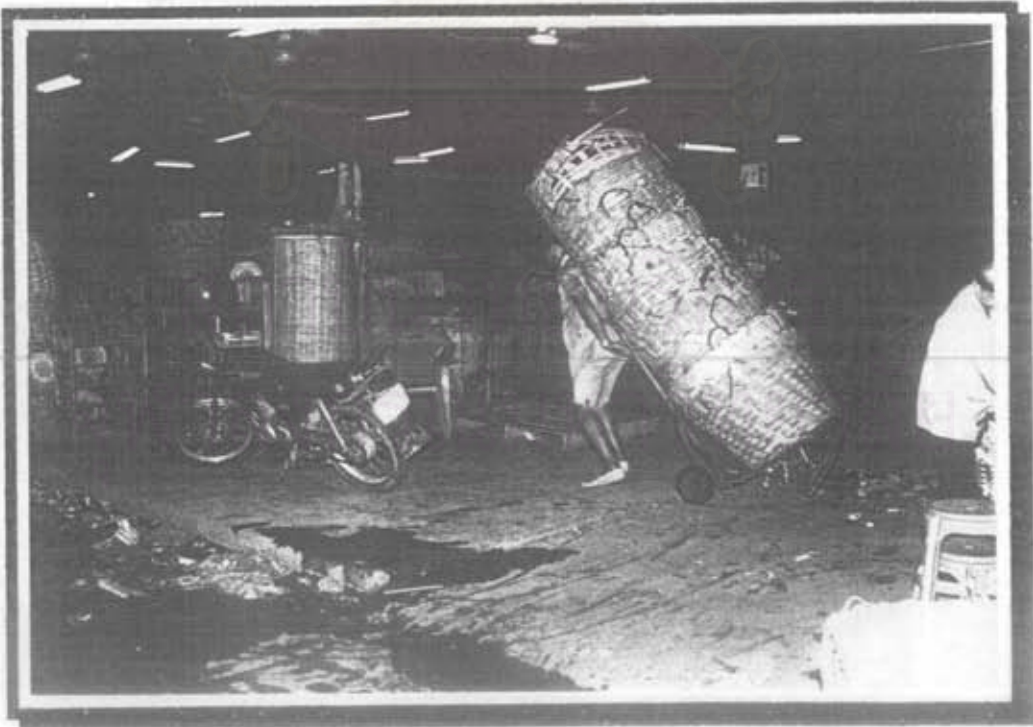
ภาพที่ 4.15 การรวมกรเงินฝักหน้ากรมที่ดิน

ภาพที่ 4.16 กรรมกรเข็นผักบริเวณถนนบ้านหม้อ

ภาพที่ 4.17 กรรมกรเข็นผักบริเวณตลาดยอดพิมาน

ภาพที่ 4.18 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นผัก (บริเวณสวนหย่อมฯ)

ภาพที่ 4.19 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นผัก (บริเวณตลาดยอดพิมาน)

ภาพที่ 4.20 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นฝัก (บริเวณสวนหย่อมฯ)

ภาพที่ 4.21 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นฝัก (บริเวณสวนหย่อมฯ)

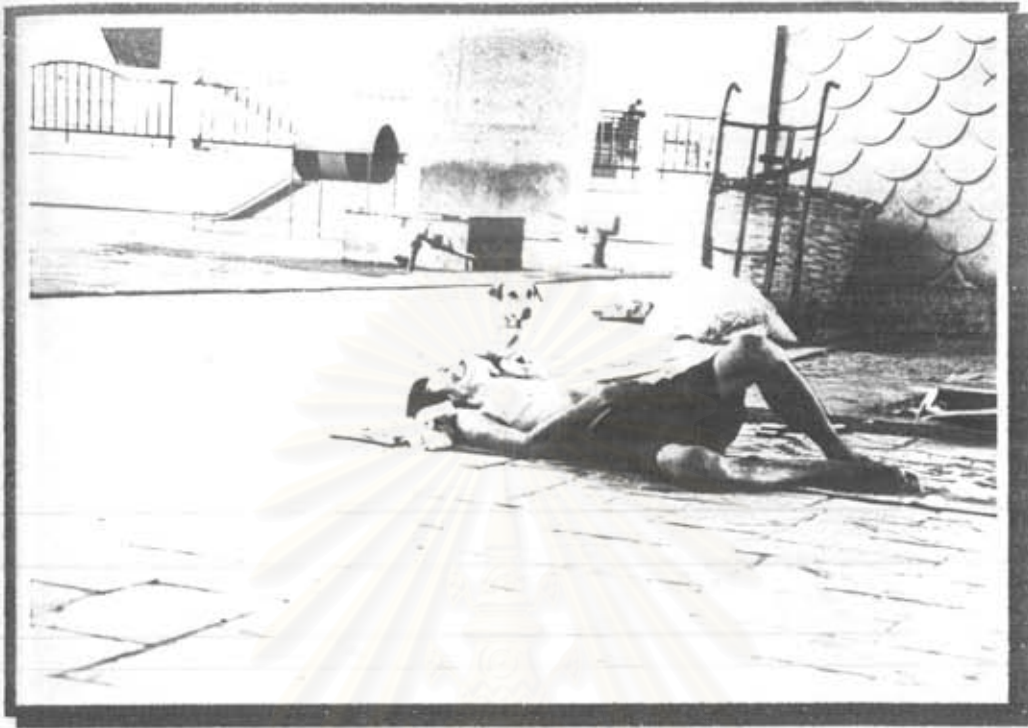
ภาพที่ 4.22 การพักผ่อนของกรรมกรเงินฝัก (บริเวณสวนหย่อมฯ)

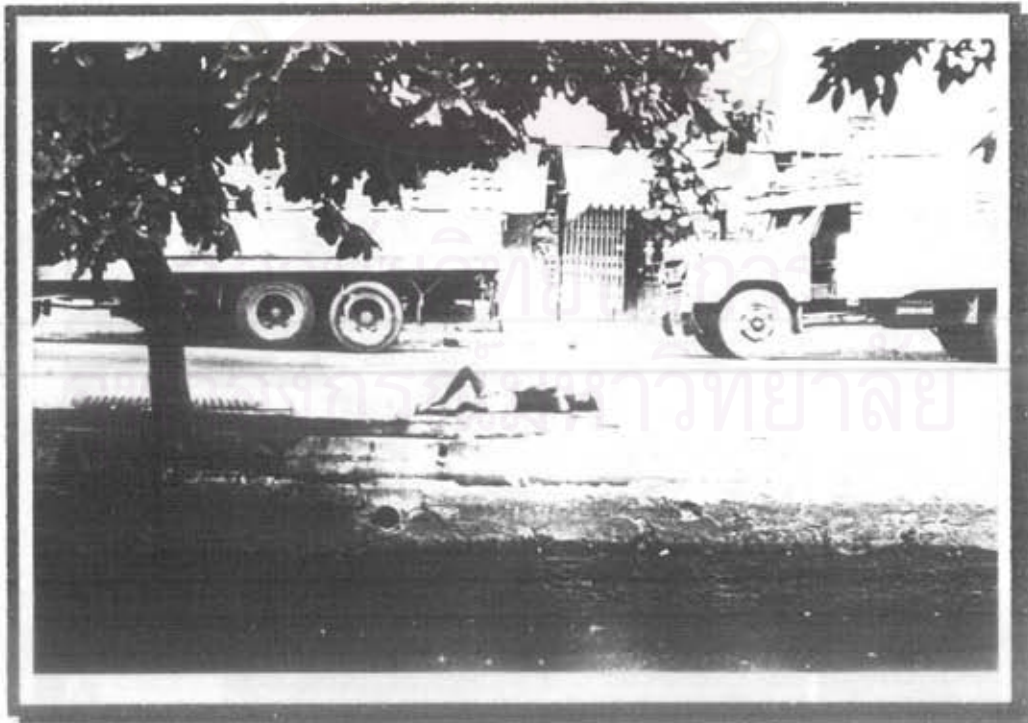
ภาพที่ 4.23 การพักผ่อนของกรรมกรเงินฝัก (บริเวณสวนหย่อมฯ)

ภาพที่ 4.24 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นผัก (บริเวณสวนสาธารณะฯ)

ภาพที่ 4.25 การพักผ่อนของกรรมกรเข็นผัก (ริมถนนอัยยภางค์)

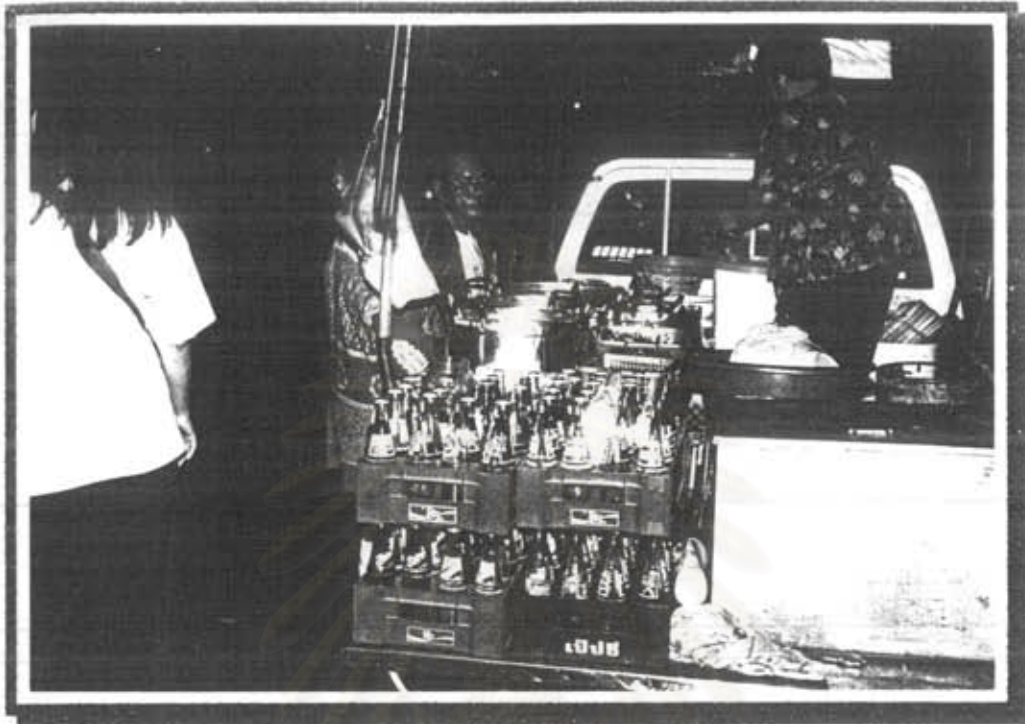
ภาพที่ 4.26 ร้านขายอาหารบริเวณตลาดปากคลองตลาด

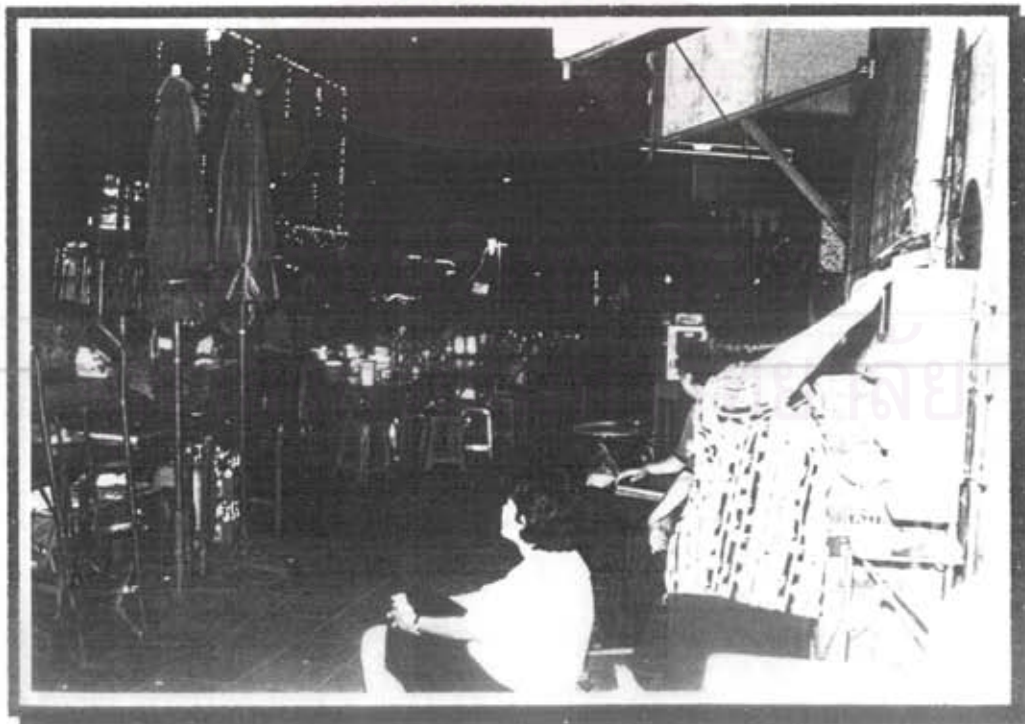
ภาพที่ 4.27 ร้านขายอาหารบริเวณตลาดปากคลองตลาด

ภาพที่ 4.28 ร้านขายอาหารหน้าตลาดสะพานพุทธ (ตลาดเอ็มโพร์)

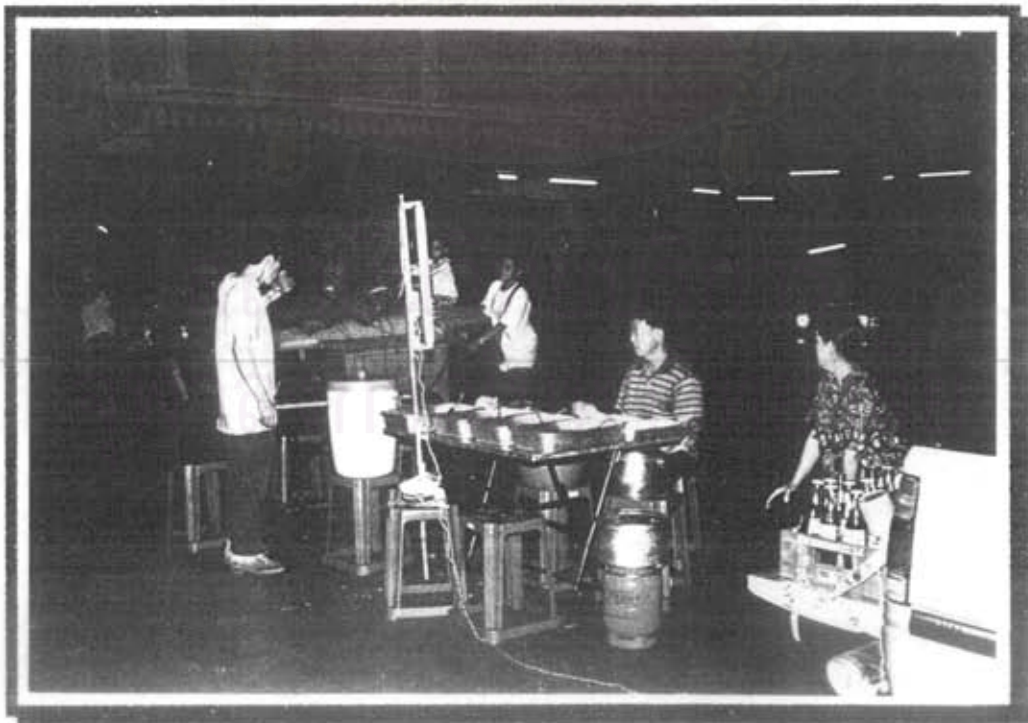
ภาพที่ 4.29 ร้านขายอาหารหน้าตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)

ภาพที่ 4.30 ร้านขายอาหารบริเวณตลาดปากคลองตลาด (ตลาดอังกาบ)

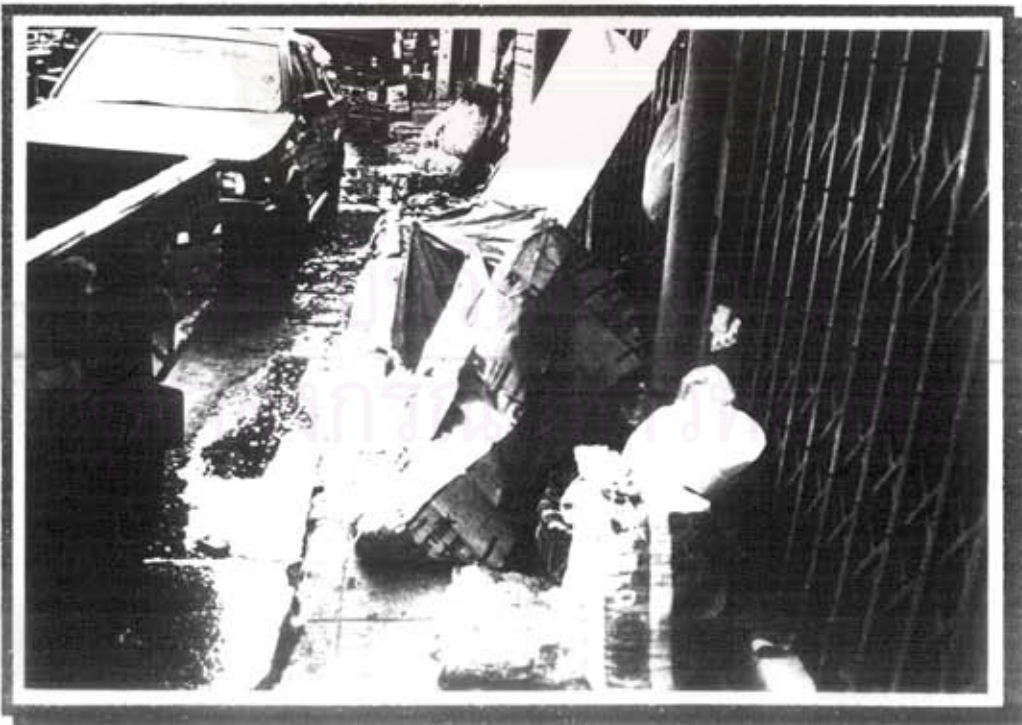
ภาพที่ 4.31 ร้านขายอาหารหลังตลาดยอดพิมาน

ภาพที่ 4.32 ที่ตั้งขยะบริเวณตลาดส่งเสริมเกษตรกรไทย

ภาพที่ 4.33 สภาพที่สกปรกบริเวณตลาดส่งเสริมเกษตรกรไทย

ภาพที่ 4.34 สภาพที่พิกอภัยหลังตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การ)

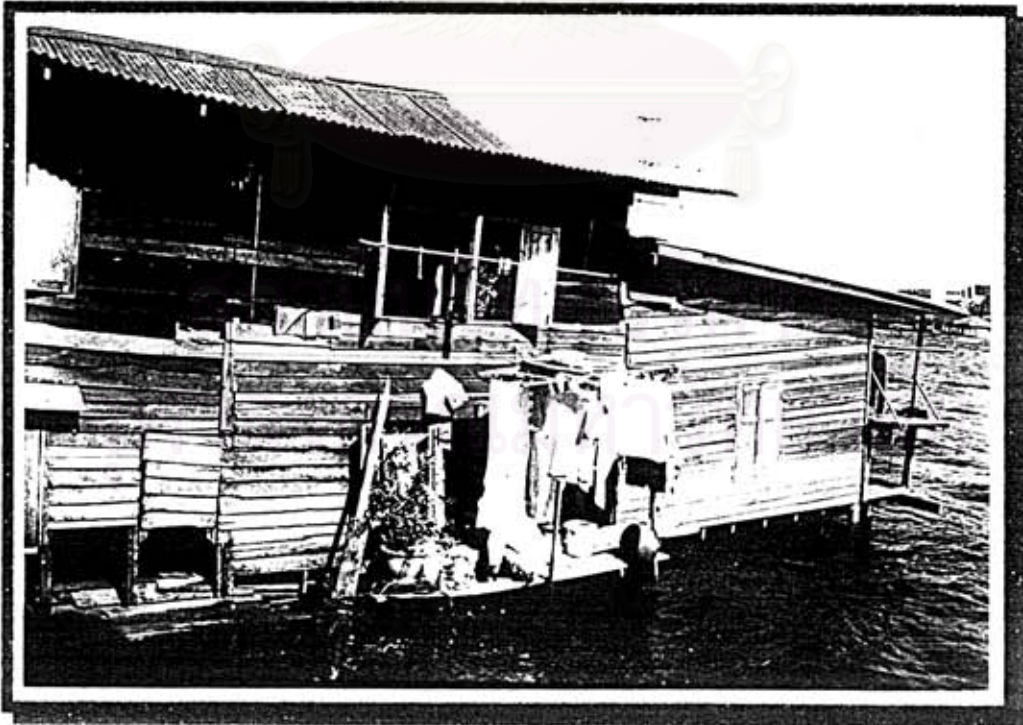

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.35 สภาพที่พักอาศัยบริเวณตลาดปากคลองตลาด (ตลาดอังกการ)

ภาพที่ 4.36 สภาพที่อยู่อาศัยในชุมชนกุฎีจีน

ภาพที่ 4.37 สภาพที่อยู่อาศัยใกล้โรงเรียนศึกษานารี

ภาพที่ 4.38 สภาพที่พักอาศัยบริเวณตลาดดังเสริมเกษตรไทย

ภาพที่ 4.39 การบริหารจัดการเตรียมที่หลบซ่อนของกรรมกรเงินฝัก

ภาพที่ 4.40 รูปแบบของที่หลบซ่อนของกรรมกรเงินฝัก

ภาพที่ 4.41 รูปแบบของที่หลับนอนของกรรมกรเข็นฝัก

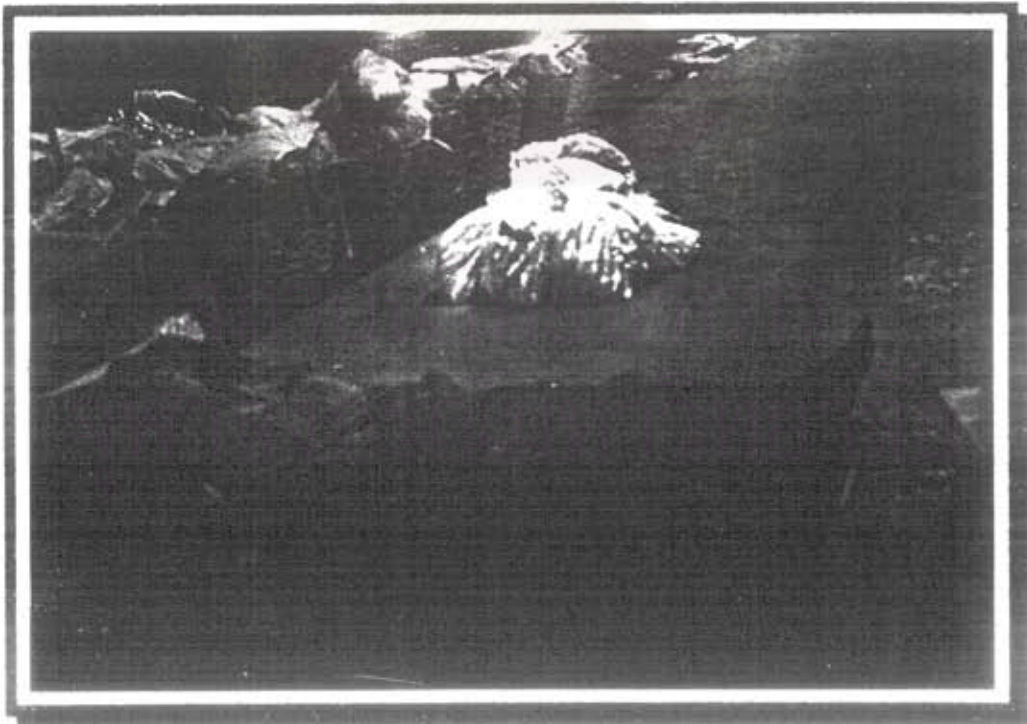
ภาพที่ 4.42 รูปแบบของที่หลับนอนของกรรมกรเข็นฝัก

ภาพที่ 4.43 รูปแบบของที่หลับนอนของกรรมกรเงินฝัก

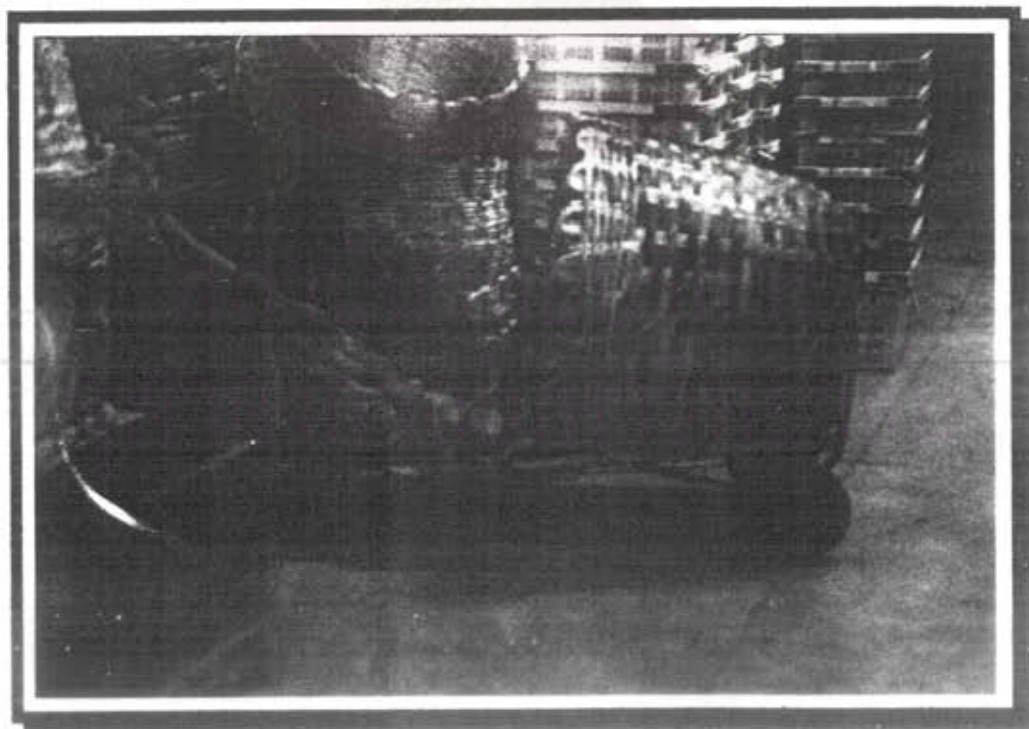
ภาพที่ 4.44 รูปแบบของที่หลับนอนของกรรมกรเงินฝัก

ภาพที่ 4.45 รูปแบบของที่หลบนอนของกรรมกรเงินฝัก

ภาพที่ 4.46 รูปแบบของที่หลบนอนของกรรมกรเงินฝัก

ภาพที่ 4.47 สภาพภายในของบ้านเช่าในชุมชนกุฎีจีน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.48 สภาพภายในห้องเช่าในชุมชนกุฎีจีน

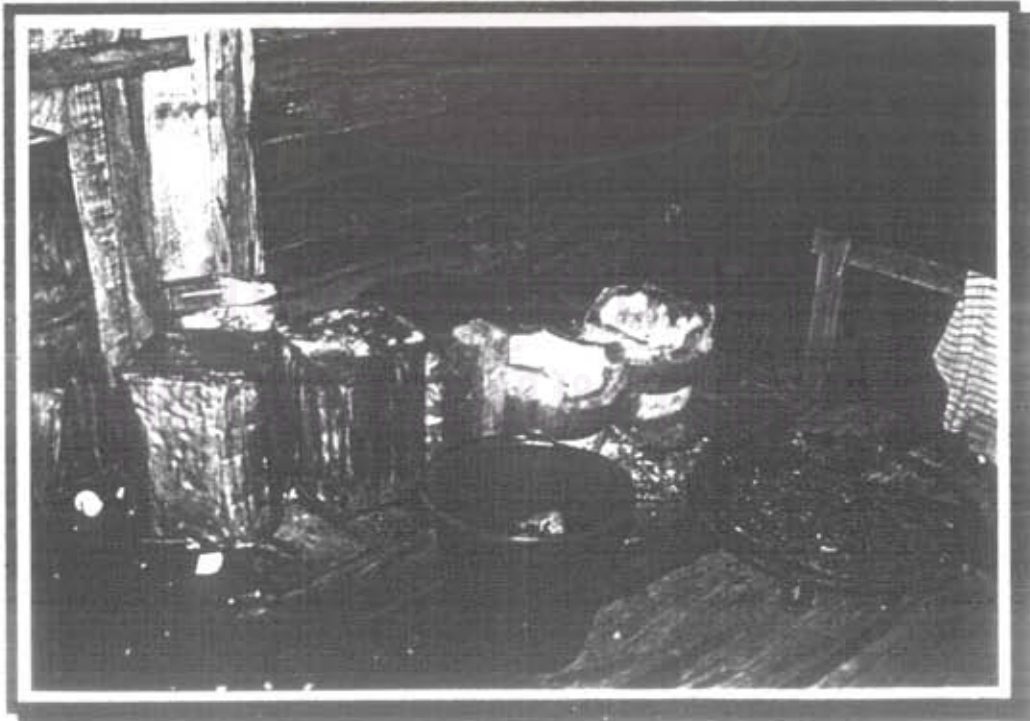

าลัย

ภาพที่ 4.49 สภาพการพักอาศัยในห้องเช่าในชุมชนภูเก็ตจีน

ภาพที่ 4.50 ภาพของตัวที่ใช้ทำครัวหน้าห้องเช่าในชุมชนภูเก็ตจีน

ภาพที่ 4.51 สภาพของส่วนที่ใช้ทำครัวหน้าห้องเช่าในชุมชนกุฎีจีน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.52 สภาพของส่วนที่ใช้ทำครัวหน้าห้องเช่าในชุมชนกุฎีจีน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.53 ภาพถ่ายห้องน้ำ-ส้วม ในตลาดปากคลองตลาด (ตลาดอังกาบ)

ภาพที่ 4.54 ภาพถ่ายห้องน้ำ-ส้วม ที่ใช้ร่วมกันของผู้เช่าห้องในชุมชนกุฎีจีน

ภาพที่ 4.55 สภาพห้องน้ำ-ส้วม ของบ้านเช่าในชุมชนกุฎีจีน

